

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»**

**на тему: ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА
(НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Чернявська Яна Русланівна _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Клевцєвич Наталія Анатоліївна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Мале та середнє підприємництво (далі – МСП) є важливою структурною частиною ринкової економіки, елементом конкурентного ринкового механізму. Без підприємництва економіка не може ані функціонувати, ані розвиватись. Саме малі та середні підприємства, оперативно реагуючи на зміну ринкової кон'юнктури, надають ринковій економіці необхідної гнучкості. Крім цього, підприємництво мобілізує значні фінансові та виробничі ресурси населення. В економіці розвинених країн завдяки малим та середнім формам господарювання (більше 90% всіх підприємств) забезпечується близько 30 -70% валового внутрішнього продукту (ВВП). Так, наприклад, у Великобританії МСП охоплює 96% підприємств країни і виробляє 30% ВВП; в Японії 80% працездатного населення зайняте у сфері дрібних та середніх підприємств; в Італії ця частка становить 99%. З огляду на такі показники, у розвинених країнах малі та середні підприємства давно стали ключовою і невід'ємною частиною системи ринкового господарювання.

На сучасному етапі розвитку економіки України МСП характеризується динамічністю, сприяє вирішенню проблем зайнятості населення, породжує конкуренцію, забезпечуючи зростання експортного потенціалу та наповнення внутрішнього ринку споживчими товарами та послугами. Тому уряди багатьох країн із різним рівнем соціально-економічного розвитку надають великого значення малим і середнім підприємствам, всіляко підтримують їхню діяльність. Важливим напрямом економічних реформ в Україні є також створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу, які є одним із дійових засобів розв'язання першочергових соціально-економічних проблем.

Зазначене вище обумовило потребу у з'ясуванні складу і структури МСП, процесу становлення МСП в Україні, необхідності державної підтримки МСП, пошуку шляхів удосконалення механізмів державної підтримки малого та середнього підприємництва.

Питання державної підтримки МСП висвітлювались у працях відомих вчених, зокрема таких як: А. Бутенко, М. Войнаренко, Т. Уманець, А. Ковальов та ін. Проте залишилось ще багато невирішених проблем, які вимагають осмислення та практичного вирішення.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні, методичні та прикладні аспекти державного регулювання розвитку підприємництва та сформулювати пропозиції щодо визначення резервів його розвитку.

Мета роботи реалізується через конкретні завдання:

- визначити економічну сутність малого та середнього підприємництва;
- дослідити механізми державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва;
- вивчити досвід зарубіжних держав у реалізації політики державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва;
- дослідити сучасний стан розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області;

- розглянути механізми підтримки малого та середнього підприємництва в регіоні;
- провести SWOT-аналіз стану розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області;
- визначити пріоритетні напрямки реалізації політики державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва в регіоні;
- запропонувати інструменти регіональної політики з розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва.

Об'єкт дослідження – процес державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

Методи дослідження. Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети використані методи аналізу різних показників, за рахунок яких формується економічне середовище функціонування МСП, визначення факторів впливу та можливих наслідків, метод статистичних порівнянь, графічних зображень планових та фактичних показників, порівняння даних за чисельністю та результативністю роботи МСП.

Інформаційна база дослідження: законодавчі й нормативні акти України, дані Державного комітету статистики України, та головного управління статистики в Одеській області, монографії та періодичні видання щодо проблеми, яка досліджується.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (39 найменувань) та 1-го додатку. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінки. Основний зміст викладено на 63 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва»* з'ясовано економічну сутність малого та середнього підприємництва, описано механізми державного регулювання малого та середнього підприємництва, розглянуто досвід зарубіжних держав у реалізації політики державного регулювання підприємництва.

У другому розділі *«Аналіз стану державного регулювання розвитку підприємництва в Одеській області»* проведено аналіз сучасного стану розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області, розглянуто механізми підтримки малого та середнього підприємництва в регіоні, проведено SWOT-аналіз стану розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

У третьому розділі *«Пріоритетні напрямки державного регулювання підприємництва в Одеській області»* визначено пріоритетні напрямки реалізації політики державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва в регіоні, запропоновано інструменти регіональної політики з розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

ВИСНОВКИ

Результати проведених досліджень дозволяють зробити такі висновки.

1. Мале та середнє підприємництво здійснює свою діяльність у всіх сферах та галузях національної економіки. Його роль проявляється в реалізації низки функцій: формування конкурентного середовища; надання ринковій економіці гнучкості, оперативності реагування на потреби ринку, мобільності; прискорення реалізації новітніх технічних та комерційних ідей, наукоємкої продукції; створення нових робочих місць і вирішення проблеми зайнятості; пом'якшення соціальної напруги, демократизація ринкових відносин, створення середнього класу.

Вагома роль малих і середніх підприємств у забезпеченні конкурентного середовища, гнучкості національної економіки, зайнятості та доходів населення знайшла свій вияв у здійсненні спеціальних заходів державної політики щодо підтримки розвитку малого бізнесу в Україні.

2. Курс держави, направлений на розвиток малого та середнього підприємництва, зумовлює пошук ефективних та актуальних механізмів державного регулювання його розвитку. Комплекс механізмів реалізації політики державного регулювання якісного розвитку МСП має ґрунтуватися на трьох блоках механізмів: за сферою дії (фінансові, соціальні, інноваційні, економічні), за терміном дії (стратегічні, тактичні, оперативні), за вектором дії (мотиваційні, організаційні).

3. Досвід зарубіжних країн у реалізації політики державного регулювання дозволив визначити основні механізми державної підтримки та стимулювання розвитку МСП. Так, одним із найважливіших напрямків підтримки та стимулювання розвитку підприємництва є створення раціональної системи оподаткування суб'єктів МСП за європейськими стандартами і принципами Європейської хартії малих підприємств.

4. Розвиток підприємництва – один із ключових пріоритетів соціально-економічного та культурного розвитку Одеського регіону. Станом на 1 січня 2019 року в Одеській зареєстровано 131,6 тис. суб'єктів підприємництва, у тому числі 24,7 тис. юридичних осіб та 106,9 тис. фізичних осіб-підприємців. За видами діяльності найбільша кількість суб'єктів функціонувала в оптовій та роздрібній торгівлі 4,9 тис. підприємств (43,1% до загальної кількості), у сфері операцій з нерухомим майном – 2,6 тис. осіб (7,0%).

5. Наявний стан розвитку малого і середнього підприємництва свідчить про необхідність реалізації активної та виваженої державної політики з підтримки подальшого розвитку підприємницького потенціалу, самозайнятості громадян Одеської області та поліпшення бізнес-клімату шляхом розробки та здійснення комплексу відповідних заходів.

6. Головною проблемою, що перешкоджає розвитку малого і середнього підприємництва Одеського регіону, є недостатня ресурсна база як матеріально-технічна, так і фінансова, при цьому спостерігаються високі ризики кредитної діяльності через значну волатильність курсу національної валюти. Крім того, як в країні, так і на місцевому рівні існують характерні секторальні проблеми розвитку малого бізнесу.

Державі необхідно стимулювати розвиток саме тих МСП, які сприяють розвиткові регіону. Саме державна підтримка МСП є одним з важливих чинників їх

розвитку. Основним діючими видами забезпечення розвитку МСП як на Одещині, як і в цілому в країні залишаються: нормативно-правове, інформаційне, фінансове, організаційне та матеріально-технічне і кадрове забезпечення.

7. В рамках сучасного курсу нашої держави, спрямованого на розвиток МСП, актуальним став пошук ефективних та актуальних методів державного регулювання. Пріоритетними сферами реалізації політики державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в Одеській області в роботі визначено сільське господарство, ІТ-сектор та туристична діяльність. Запропоновано впровадження заходів з модернізації аграрного сектору. Визначено, що ринок ІТ потребує державного регулювання у готовності до співпраці з галуззю та підтримці сектору МСП, як стратегічного для розвитку держави; розробці стратегії та проектів розвитку галузі; ефективній боротьбі з корупцією на всіх рівнях. Обґрунтовано основні орієнтири реалізації державного регулювання туристичної галузі, а саме: забезпечення валютних надходжень в країну, а, отже, і наповнення державного бюджету; розвиток суміжних галузей економіки, які прямо або опосередковано пов'язані з туристичною діяльністю; забезпечення збільшення доходів місцевих бюджетів.

8. Пріоритетними завданнями зі сталого розвитку середнього та малого підприємництва в Одеській області є підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток організаційних та просторових форм інтеграції бізнесу, а також удосконалення навичок і компетенцій підприємств, зокрема малих та середніх (підприємництва), необхідних для участі у міжнародній торгівлі.

АНОТАЦІЯ

Чернявська Яна Русланівна. «Державне регулювання розвитку підприємництва (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти державного регулювання підприємництва, з'ясовано економічну сутність малого та середнього підприємництва, описано механізми державного регулювання малого та середнього підприємництва, розглянуто досвід зарубіжних держав у реалізації політики державного регулювання підприємництва.

Проаналізовано сучасний стан розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області, розглянуто механізми підтримки малого та середнього підприємництва в регіоні, проведено SWOT-аналіз стану розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

Визначено пріоритетні напрямки реалізації політики державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва в регіоні, запропоновано інструменти регіональної політики з розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

Ключові слова: підприємництво, державне регулювання, малий та середній бізнес, бізнес-клімат, регіональна політика.

ANNOTATION

Chernyavskaya Yana Ruslanivna. «State regulation of business development (on the example of the Odessa region)».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity» under the program «Economics and Business Planning». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The work deals with the theoretical aspects of state regulation of entrepreneurship such as the economic nature of small and medium-sized enterprises, mechanisms of state regulation of small and medium-sized entrepreneurship, experience of foreign countries in the implementation of state regulation of entrepreneurship.

The current state of development of small and medium business in the Odessa region has been analyzed, mechanisms of support of small and medium business in the region have been considered, SWOT-analysis of the state of development of small and medium business in the Odessa region has been carried out.

Priority directions of implementation of the state regulation policy of development of small and medium-sized entrepreneurship in the region have been defined, instruments of regional policy for development of small and medium-sized enterprises in the Odessa region have been proposed.

Key words: entrepreneurship, government regulation, small and medium-sized businesses, business climate, regional policy.